

УДК 330.341.12

ЗБАЛАНСОВАНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ: ІННОВАЦІЇ ТА ЛЮДСЬКІ РЕСУРСИ

Абібуллаєв М.С.

*Таврический национальный университет им. В.И.Вернадского, Симферополь, Украина
Email: memrel@mail.ru*

У статті досліджуються сучасні тенденції інноваційного розвитку економічних систем. Розкривається роль людського фактору у інноваційному розвитку. Обґрунтовується необхідність зміни системи оплати праці та пенсійного страхування у контексті забезпечення інноваційного розвитку. Запропоновані механізми щодо збалансування інноваційного та людського розвитку у сучасній економіці.

Ключові слова: інноваційний розвиток, людські ресурси, людський розвиток, кваліфікація, оплата праці.

ВСТУП. У сучасній вітчизняній економіці керівниками підприємств усвідомлюються величезна роль інновацій в успішній організації своєї діяльності, завоювання нових ринків, посилення конкурентних переваг. Державні органи управління України також усвідомлюють важливість інноваційної діяльності як фактора прискорення економічного зростання в Україні [5, 9]. Ця проблема перебуває у сфері уваги як органів законодавчої влади [5], так і виконавчої влади, яка розробляє стратегії інноваційного розвитку всієї країни та окремих її регіонів, що знайшло широке відображення у Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», розробленої Комітетом з економічних реформ при Президентові України [9]. Проблеми інноваційного розвитку окремих підприємств і економіки в цілому актуальні і для країн з розвинутою економічною системою. Це підтверджується величезною кількістю наукових праць, присвячених зазначеним проблемам [10, 11, 12 та ін.].

Ринкові відносини, що поглиблюються в Україні, повинні ґрунтуватися на інноваційних засадах, для забезпечення найбільших темпів економічного зростання. Це стосується як мікро, так і макроекономічних систем. Необхідність переходу на інноваційний шлях розвитку національної економічної системи значно актуалізує наукові дослідження з цієї багатовекторної проблематики. Теоретичним і прикладним аспектам інноваційного розвитку присвячено багато наукових праць вітчизняних учених: Ю. Бажала, Л. Безчасного, В. Герасимчука, В. Геєця, Н. Гончарової, М. Данька, С. Ілляшенка, Н. Краснокутської, О. Лапка, І. Лукінова, В. Семиноженка та ін. [1, 2, 4, 7 та ін.]. Застосування методології різних економічних теорій для обґрунтування вирішення практичних проблем інноваційного розвитку суб'єктів підприємництва та моделювання цього процесу досліджуються в працях російських (В. Маєвського, А. Ляско, П. Завліна, Д. Кокоріна та ін.) та іноземних економістів (Е. Андерсена, Дж. Досі, Дж. С. Меткалфа, Р. Нельсона, П. Стонемана, С. Уінтера, Й. Шумпетера та ін.).

Переважна кількість наукових розробок з проблематики інноваційної діяльності присвячені розв'язанню наукових завдань щодо сутності інновацій, їх наукової класифікації та методичному інструментарію забезпечення ефективності впровадження інноваційних процесів. Проте, поза увагою розробників Програми економічних реформ на 2010-2014 роки та вітчизняних дослідників залишаються проблемні питання якості інноваційного розвитку, його чинників, зокрема основного носію знань – людських ресурсів. На рівні первинної ланки суспільного виробництва генератором інноваційного розвитку, та основною складовою, що його забезпечує, – є людські ресурси підприємства та відповідний людський капітал. Тому розвиток сучасної економіки здебільшого залежить від збалансованого інноваційного та людського розвитку.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ. Метою цієї статі є обґрунтування механізмів забезпечення збалансованості інноваційного та людського розвитку у сучасних економічних умовах в якості рекомендацій до Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» Комітету з економічних реформ при Президентіві України (далі Програма економічних реформ на 2010-2014 роки).

У Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки приділяється значна увага проблемам активізації інноваційної діяльності підприємств на національному рівні та на рівні окремих видів економічної діяльності. Не може бути сумнівів у тому, що у сучасному швидкозмінному світі тільки завдяки інноваційної активності можна забезпечити прибутковість підприємства та його стабільне функціонування тривалий час. Критичний аналіз різних наукових поглядів, а також законодавчих та нормативних актів щодо понятійно-категоріального апарату інноваційної діяльності, дозволив зробити наступні визначення [1, 2, 4, 5, 7 та ін.]. Під інноваційним розвитком у широкому сенсі слід розуміти закономірні зміни: в діяльності підприємства, пов'язані зі створенням удосконалених конкурентоздатних технологій, упроваджених у виробництво; у продукції або послугах, що одержали попит на ринку, а також закономірні зміни в організаційно-технічних рішеннях виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру, що знайшли застосування в практичній діяльності, і які суттєво покращують структуру та якість виробництва й (або) соціальної сфери. В узькому сенсі інноваційним розвитком є перехід одного інноваційного процесу в інший, більш досконалий.

У Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки потрібно не тільки з'ясувати джерела інноваційного розвитку, обґрунтовувати рішення щодо впровадження відповідних заходів та забезпечення цього процесу на підприємствах, а також оцінювати його якість. Оцінка якості інноваційного розвитку дозволяє визначати дійсний стан підприємства у контексті інноваційної діяльності. Узагальнюючі та підсумкові показники, які розроблені на засадах сучасної інноваційної теорії, не завжди адекватно відображають дійсний стан окремого суб'єкта підприємницької діяльності. У підтвердженні цього можна навести результати аналізу статистичної звітності інноваційної діяльності промислових підприємств, яка застосовується Державним комітетом статистики України. У звітні статистичні документи підприємницькі структури можуть занести інформаційні дані щодо придбання нових технологій, машин, устаткування, а також ліцензій, патентів тощо. Проте, у контексті дослідження якості інноваційного розвитку можна поставити наступне

питання (з урахуванням вищезазначених підходів до інноваційного розвитку та інноваційного процесу): наскільки ефективно вказані елементи інноваційної діяльності були впроваджені та у підсумку вплинули на інноваційний розвиток підприємства? Відповідь на це запитання повинна враховувати те, що інновація є такою, коли вона застосована у діяльності підприємства чи затребувана окремим ринком.

Крім цього, представники промислового підприємства у звітних документах можуть вказати значні фінансові ресурси, що були спрямовані на інноваційну діяльність. Знову можна поставити питання: яка ефективність цих капіталовкладень? Підприємство може бути піонером-інноватором на ринку продукції, що виробляє, тобто створити новий продукт, який не має аналогів у підприємств-конкурентів в регіоні чи взагалі у світі. Проте, цей новий продукт може з деяких причин не затребуватися на ринку. У наслідок підприємство, хоча є інноваційно активним за статистичними показниками, матиме незадовільний рівень якості інноваційного розвитку. Тому якість інноваційного розвитку необхідно визначати по всім сферам інноваційної діяльності.

Для ілюстрації актуальності піднятих проблемних питань з метою вдосконалення окремих розділів Програми економічних реформ на 2010-2014 роки наведемо дані щодо інноваційної діяльності промислових підприємств Криму. У інноваційних процесах важлива роль підприємств, які створюють інноваційну продукцію або технології її виробництва. Однак велика питома вага в структурі витрат на технологічні інновації припадає не на їх створення, а на придбання машин, устаткування, установок та інших основних засобів. Так, за даними Головного управління статистики у АРК [6] витрати промислових підприємств на придбання технологій і сучасної техніки в 2004-2008 рр. склали у середньому 40% від суми інноваційних витрат. Це дозволяє назвати підприємства промисловості АРК такими, що копіюють (імітують) інновації на законних підставах (легітимно). Така ситуація негативно впливає на економіку регіону та є стримуючим чинником інноваційного розвитку.

Результати проведеного нами обстеження промислових підприємств, що здійснюють свою діяльність на території Автономної Республіки Крим свідчать про незначні масштаби їх інноваційної активності. За останні роки 84% промислових підприємств не упроваджували в своє виробництво інноваційні процеси, і навіть на підприємствах, що займалися цими питаннями, частка інноваційних витрат у загальному їх обсязі складала менше ніж 10%. Частка інноваційної продукції у загальному обсязі відвантаженої становить менше 20%. Необхідно відзначити, що в регіоні відсутні інноваційні підприємства (технопарки, технополіси і тощо), оскільки обсяги інноваційних продуктів (продукції, послуг) у грошовому вимірюванні не перевищує нормативної величини згідно законодавству [5]. Усі витрати щодо інноваційної діяльності підприємства, як правило, здійснюють за рахунок власних коштів, що значною мірою стримує їх роботу в цьому напрямі.

Оцінка рівнів інноваційного розвитку проведена шляхом визначення загального індексу інноваційного розвитку для промислових підприємств за видами їх економічної діяльності. У розрахунках використані дані, одержані автором за

допомогою спеціального анкетування найактивніших в інноваційному плані промислових підприємств АРК.

Результати діагностики показали, що, з одного боку, абсолютні показники інноваційної діяльності промислових підприємств АРК надто відрізняються: окремі з них мали значні інноваційні витрати та використовували різні джерела фінансування; абсолютно різною за досліджуваний період була структура інноваційних витрат; значно відрізнялися обсяги реалізованої інноваційної продукції. Із іншого боку, індекс інноваційного розвитку промислових підприємств за основними видами економічної діяльності за проведеними розрахунками знаходиться в межах 0,2.

Таким чином, рівні інноваційного розвитку підприємств різних галузей промисловості АРК були практично однаковими, але взагалі є достатньо низькими (для еталонного підприємства індекс дорівнює до 0,34). Моніторинг індексів інноваційного розвитку за часовими періодами, а також динаміки його структурних елементів дає можливість вносити відповідні корективи в управлінські рішення щодо інноваційної діяльності підприємств. Використання методичних засад оцінювання рівнів інноваційного розвитку підприємств за видами економічної діяльності уможливорює визначення місця окремих підприємств серед своїх конкурентів, обґрунтування напрямків інтенсифікації інноваційної діяльності, збільшення частки ринку й отримання додаткового прибутку.

Для органів регіонального управління при реалізації Програми економічних реформ на 2010-2014 роки застосування запропонованих показників дає можливість виокремлення пріоритетних напрямів інноваційного розвитку та надання фінансової підтримки підприємствам згідно із Законом України "Про інноваційну діяльність".

Необхідно зазначити, що у Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки не приділено достатньої уваги важливому чиннику інноваційного розвитку, що проходить скрізь всі фази інноваційного процесу, а саме: різні види трудової діяльності людських ресурсів. Від рівня кваліфікації працівників, їх професійної компетенції здебільшого залежить наявність інноваційного розвитку та його якість.

На рівні національної інноваційної системи необхідно враховувати історичне успадкування населення, суб'єктів господарської діяльності та їх традиції, рівні новаторства, що надає можливість об'єднати природу підприємницької поведінки, джерела появи різних інновацій. В аспекті положень теорії інновацій, врахування вказаних факторів привносять суттєві зміни в моделі економічного розвитку економічних систем.

Ця дуже складна наукова проблема досліджується у сучасних працях економістів, які обґрунтовують неминучість створення нового інноваційного чи інформаційного типу суспільства, де головним ресурсом є знання. Духовний розвиток суспільства повинен органічно включатися у матеріальний розвиток на основі залучення людських ресурсів у процес створення нового образу життя, нових потреб, з урахуванням новаторства у всіх сферах, тобто необхідно формування нової інноваційної культури як важливого фактора ефективного та прискореного

переходу до інноваційного розвитку як окремого підприємства, так і усього суспільства.

Останнім часом зменшується роль фізичних здібностей у формуванні індивідуальної продуктивності праці, та зростає – розумових, творчих здібностей представників працездатного населення. Сучасний розвиток економічних систем супроводжується ускладненням виробничих процесів та потребує застосування більш кваліфікованої праці. Цей процес супроводжується поглибленням поділу праці (особливо між фізичної та розумової праці), технологічним розвитком більшості галузей та виробництв, для яких є необхідним наявність спеціальних знань. Зростання ролі спеціальних знань та творчих здібностей у процесі праці відображається у появі нових видів продукції та послуг, удосконалення технології, зростання частки працівників високої кваліфікації (вчених, інженерів, педагогів тощо) у загальній чисельності населення.

Вимоги до якості інноваційного розвитку вимагає та сприяє перетворенню людини як працівника, підвищенню рівня його освіти, розширенню та оновленню знань і виробничих навиків з метою засвоєння нових наукових ідей та ефективного використання потенціалу якісно нової техніки та технології виробництва.

Сучасний соціально-економічний розвиток України, на наш погляд, можна охарактеризувати змішаним типом відомих його стадій: індустріальної, постіндустріальної та інформаційної. Очевидно, що вітчизняна економіка вимагає реалізації адекватних заходів щодо переходу на більш високі стадії, де ключовим ресурсом стає людина як основний суб'єкт накопичення інформаційного багатства суспільства. Відзначимо, що з середини минулого століття розвиток суспільства характеризується постіндустріальною стадією, у якій продуктивні сили людини реалізуються у формі людського капіталу. З точки зору генетико-історичного підходу він представляє собою відповідну постіндустріальної епохи формою вираження продуктивних сил людини, а саме якостей, властивостей, здібностей, знань, функцій, ролей, що включені до системи соціально-орієнтованої економіки ринкового типу в якості основного елемента суспільного відтворення і вирішального чинника економічного зростання.

З кінця ХХ ст. високий динамізм розвитку суспільства, який обумовлений науково-технічною революцією, призводить людську цивілізацію на нову стадію - стадію інформаційного розвитку, яка в першу чергу визначається більш високими вимогами до якості та темпами поновлення наукових знань. Базисним поняттям і загальнонауковою категорією стає інформація, а сучасне суспільство називають інформаційним. В інформаційному суспільстві індивідуумам не є характерною раціональна поведінка як «економічної людини» в індустріальній економіці ринкового типу, навпаки, індивідуум - це багатогранна людська особистість як вирішальний творчий чинник і головний інформаційний ресурс розвитку суспільства. Крім того, у сучасній економіці вичерпуються традиційні ресурси, тому економічне зростання забезпечується за рахунок інформаційних ресурсів та джерел. Суспільний розвиток характеризують як інноваційний, в основі якого знаходяться наукові знання, передові інформаційні технології, послуги та продукти. Підкреслимо, що їх базовим носієм є людина. Тому зростає роль високоосвічених

фахівців, які здатні не тільки сприймати і відтворювати накопичені людством знання, але й узагальнювати, аналізувати, а головне створювати нове на основі і вигляді інформаційних технологій, послуг і продуктів.

Основою інформаційного суспільства є інформаційна економіка, в якій з'являється нова професійна група, домінуюча форма сучасної праці - інформаційні працівники. Новий тип працівника відрізняють винахідливість, потяг до творчості, високий рівень освіти, незалежність, несприйняття рутини. Російський економіст Генкін Б.М., виділяє в будь-якому виді діяльності людини дві компоненти [3, с. 86-87]. Перша характеризує працю, що виконується за заданою технологією, інструкцією чи схемою, коли виконавець роботи не вносить до неї ніяких елементів новизни, власної творчості. Таку працю автор називає регламентованою або α -працею. Друга характеризує працю, спрямовану на створення нових духовних і матеріальних благ, а також нових методів виробництва. Цей вид праці Генкін Б.М. називає новаційною, творчою або β -працею.

У контексті нашого дослідження можна відзначити, що останнім часом зростає роль саме β -праці, яка з одного боку, є генератором інноваційного розвитку, а з іншого – важливим фактором підвищення ефективності господарської діяльності підприємств. Так, наприклад, ефект від винаходів, заснованих на принципово нових наукових ідеях, у десятки разів перевищує винагороду авторів.

Знання, кваліфікація, спеціальні уміння та навички, досвід накопичуються в працівника у процесі навчання та професійної діяльності і ведуть до акумулювання певної інформації і вмінню працювати з нею. В інформаційному суспільстві людина повинна вчитися практично все своє життя. Отже, необхідна система безперервної освіти, яка адаптована до змін інформаційного середовища суспільства і використовує найрізноманітніші і гнучкі форми навчання і перепідготовки.

Таке навчання має в першу чергу організовуватися на рівні первинної ланки економіки, що призведе до формування на рівні національної економіки людських інформаційних ресурсів. Але залучення працівників до навчання, підвищення кваліфікації з метою активізації інноваційного розвитку не можливо без матеріального стимулювання. Необхідно на рівні держави та підприємств створити систему оплати праці, яка будується на залежності її розміру від рівня кваліфікації робітника. Як свідчать дані щодо оплати праці на українських підприємствах, зокрема державної форми власності, заробітна плата робітників нижчої кваліфікації, допоміжного персоналу, дорівнює розмірам заробітної плати робітників з вищою освітою, а іноді її перевищує. Це є наслідком того, що в Україні після отримання незалежності не прийнято моделі системи оплати праці працівників згідно їх кваліфікації, яка притаманна розвиненим країнам. Тому працівники з високим рівнем кваліфікації, які працюють у бюджетній сфері (їх зайнятість складає 30% за даними ГУ статистики в АРК [8]), отримують заробітну плату менше ніж працівники нижчої кваліфікації, що здебільшого працюють у тіншовому секторі.

Необхідно розглянути ще один аспект, що не повною мірою розкритий у Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки та пов'язаний з оплатою праці та розвитком людських ресурсів. Це стосується відрахувань з фонду оплати праці підприємств до Пенсійного фонду України, які становлять значну його долю –

більше 30%. Не можливо розглядати реформування системи оплати праці з метою досягнення її цивілізованої диференціації згідно кваліфікації окремо від реформування системи пенсійного страхування (до речі в Україні система пенсійного страхування регулюється Законом України «Про пенсійне забезпечення»). Як відомо фонди оплати праці є основним джерелом поповнення Пенсійного фонду. Тому у Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки за доцільне передбачити «революційне» підвищення рівня оплати праці працівників вищої кваліфікації (у декілька разів) з одночасним відволіканням (перерахуванням) значної долі цих коштів до різних страхових фондів, насамперед пенсійних (у т.ч. державних), що опосередковано забезпечить розвиток фондового ринку та послугує джерелом внутрішніх інвестицій. При цьому частка оплати праці, що залишиться у працівника для забезпечення поточного споживання не значно підвищиться, що стимулюватиме споживчий попит без різкого росту рівня споживчих цін.

Окремо відзначимо, що структура витрат людини з високим рівнем освіти та кваліфікації відрізняються від витрат працівника нижчої кваліфікації. Свідомість освіченої людини спрямована на забезпечення свого майбутнього та майбутнього своєї родини, що є підставою для прийняття рішення про збереження коштів та їх накопичення різними засобами. Навпаки, як показує досвід, неосвіченої людині притаманно направляти зароблені кошти на поточне споживання, що характеризується дуже примітивними витратами. Тому більш високі заробітки у працівників нижчої кваліфікації значно впливають на інфляцію заробітної плати. Підвищення заробітної плати працівникам вищої кваліфікації також впливатиме на зростання рівня інфляції, однак, цей вплив можливо значно зменшити, спрямувавши витрати цих осіб на довготермінові проекти, такі як: страхування дітей, страхування життя, медичне страхування, додаткове страхування пенсій та ін. Ще раз підкреслимо, що упевнити у необхідності таких витрат простіше саме людину, яка має відповідний рівень освіти.

Сформовані таким чином кошти страхових та пенсійних фондів можливо спрямувати саме на фінансування інноваційних проектів вітчизняних підприємницьких структур. Це опосередковано підвищить попит на ресурсні фактори, зокрема на людські ресурси. При цьому інноваційний розвиток підприємств потребуватиме фахівців більш високої кваліфікації, що буде додатковим стимулом підвищення рівня освіченості населення та підвищення рівня оплати їх праці. А це в свою чергу, послугує джерелом поповнення вказаних вище фондів.

На жаль, як показують статистичні дані по Автономній Республіці Крим тільки 30% працівників мають повну вищу освіту [8], що є досить низьким показником у контексті становлення інформаційного суспільства. З точки зору негативного впливу різкого зростання заробітної плати працівникам вищої кваліфікації вказана кількість зробить його помірним. Статистика оплати праці в Україні не ілюструє її диференціацію згідно кваліфікації працівників, що є досить стримуючим чинником у контексті інноваційного розвитку та розвиває негативне явище – тіньову оплату праці. Ці проблемні питання розглядатимуться в окремій статті.

Стосовно положень щодо реформування пенсійної системи в Україні, передбачених у Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки, можливо зробити наступні зауваження. Офіційні статистичні дані свідчать про достатньо високий рівень зайнятості працівників пенсійного та допенсійного віку, що згідно до теоретичних засад економіки праці обґрунтовує низький рівень продуктивності праці. Окремо відмітимо, що збільшення пенсійного віку, яке передбачено у Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки, хоча і зменшує навантаження на пенсійний фонд, має низку негативних наслідків. По-перше, це зниження продуктивності праці, що опосередковано знизить пенсійні внески. Низка продуктивність праці таких працівників має наслідок їх згоду на зменшення рівня оплати праці, що зменшить поповнення пенсійного фонду. Крім того, зайнятість осіб даної вікової категорії та зменшення рівня оплати праці розбалансиє ринок праці молодих фахівців, які не зможуть претендувати на робочі посади згідно їх кваліфікації, а найголовніше на відповідну цієї кваліфікації заробітну плату. Це призведе до нівелювання зв'язку між рівнем освіти та оплатою праці, та призведе, як наслідок, до більшого падіння продуктивності праці. У таких умовах не можливо прогнозувати якісний інноваційний розвиток економіки, окремих підприємств та становлення інформаційного типу суспільства.

Для виходу із цього замкнутого кола та вирішення проблем, що витікають з протиріч між інноваційним розвитком, рівнем кваліфікації працівників та оплати праці, пропонується передбачити у Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки застосування зваженої політики відволікання «різко зростаючих» доходів до страхових та пенсійних фондів. Вони стануть основним джерелом поточного фінансування заходів інноваційного розвитку економіки, та основою фінансового забезпечення працівників у майбутньому у формі різноманітних соціальних, страхових та пенсійних виплат.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. Зазначені підходи щодо забезпечення інноваційного розвитку дозволяють зробити висновок, що при розробці та затвердженні Програми економічних реформ на 2010-2014 роки необхідно враховувати проблематику збалансованого інноваційного та людського розвитку за окремими видами економічної діяльності, що дозволить з одного боку прискорити темпи інноваційного розвитку, посилити конкурентоспроможність вітчизняної економіки, а з іншого – підвищити рівень доходів громадян, що зайняті у різних галузях національної економіки, та, як наслідок, підвищити добробут суспільства у цілому.

Література:

1. Антонюк Л.Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: Монографія / Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С. Савчук. – К.: КНЕУ, 2003. – 394с.
2. Бажал Ю. М. Інноваційний розвиток економіки та напрямки його прискорення: Наукова доповідь / Ю.М. Бажал, І.В. Одошок, М.С. Данько, О.О. Лапко, В.П. Александрова / НАН України; Інститут економічного прогнозування / В.П. Александрова (ред.). — К. : Ін-т економічного прогнозування, 2002. – 80 с.
3. Генкин Б.М. Экономика и социология труда / Генкин Б.М. – М.: ПЮРМА-ИНФРА-М, 1999.
4. Гончарова Н.П. Концептуальные подходы к инновационному развитию промышленности / Гончарова Н.П. // Стратегія економічного розвитку України. Наук. Зб. – 2001. – Вип. 7. – С.113-121.

5. Закон України «Про інноваційну діяльність», № 40-IV від 04.07.2002 р.
6. Інноваційна діяльність у Автономній Республіці Крим / Статистичний збірник / Відп. за випуск Бабенко Н.В./ – Симферополь: Головне управління статистики в АРК, 2004. – 36 с.
7. Патон Б. Інноваційний шлях розвитку економіки України / Патон Б.// Вісн. НАН України. – 2001. – №2. – С.11-18.
8. Праця в Автономній Республіці Крим у 2009 році: Статистичний збірник / Головне управління статистики в Автономній Республіці Крим / Відп. за випуск Чижман В. В. – Симферополь: ГУ статистики в АРК, 2010. – 172 с.
9. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» // Комітет з економічних реформ при Президентові України. Версія для обговорення від 2 червня 2010 р. – www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf
10. Metcalfe, J. Stanley. Evolutionary economics and creative destruction / J. Stanley Metcalfe. – London: Roulledge, 1998 (The Graz Schumpeter Lectures). – 153 p.
11. National systems of innovation: towards a theory of innovation and interactive learning/ edited by Bengt-Ake Lundvall . – London: Pinter, 1995. – 342 p.
12. Nelson R., Winter S. An Evolutionary Theory of Economic Change / Nelson R., Winter S. – Harvard University Press. 1984. – 320 p.

Абибуллаєв М.С. Сбалансированное развитие современной экономики: инновации и человеческие ресурсы/ М.С. Абибуллаєв // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия: Экономика и управление. – 2010. – Т. 23 (62), № 2. - С. 8-16.

В статье исследованы современные тенденции инновационного развития экономических систем. Раскрывается роль человеческого фактора в инновационном развитии. Обосновывается необходимость изменения системы оплаты труда и пенсионного страхования в контексте обеспечения инновационного развития. Предложены механизмы по сбалансированию инновационного и человеческого развития в современной экономике.

Ключевые слова: инновационное развитие, человеческие ресурсы, человеческое развитие, квалификация, оплата труда.

Abibullayev M. Balanced development of the contemporary economy: innovation and human resources/ M. Abibullayev // Scientific Notes of Taurida National V.I. Vernadsky University. Series: Economy and Management. – 2010. - Vol. 23 (62), № 2. – P. 8-16

In article contemporary lines of innovative development of economic systems are investigated. The role of the human factor in innovation development. The necessity of changing the system of remuneration and pension insurance in the context of innovation development. The mechanisms to balance innovation and human development in the modern economy.

Key words: innovation development, human resources, human development, qualification, remuneration.

Статья поступила в редакцию 5 июля 2010 г.